

Sud): anoto sengles *káza (de) la pór* a Moraira, Benissa i Castell de Guadalest. *Barranquet de la pór* a Polop, *Garrofer de la pór* a la Vall de Gallinera (1963). Preguntant com ne diuen d'un fantasma la resposta fou *una pó* a tots els pobles de Vall Ferrera i a Esterri de Cardós (1932-34); ja ho hem vist a Sopenira, i en el Canigó; i també es deu referir al mateix el *Pont de la Póu* a Pesillà de la Ribera.

Donem poca fraseologia. En català actual es diu *tenir por*, però l'ús medieval *haver por* resta popular a Mallorca: «No hages *por*, *dona!*», en una rondalla d'AMALcover (BDLC xvi, 132); «No hages *por*, no et farà mal / s'amor que en tu tenc posada» en una col·la de les *Amoroses* aplegades per Moll (61). El que ens resulta més graciós a la gent continental és que els mallorquins, i una mica menys la gent de Menorca, usi *tenir por* amb el sentit (d'arrels eufèmiques) de 'sospito, conjecturo, suposo'. Així es dona el cas abraçadament que diguin no sols «Qui ve? *Tenc por* que no sigui N.» quan es tracta d'algú que ens agrada veure; i que, fins gent que no té passions diabòliques, quan li pregunten «Es mort En X.?» manifesti «*Tenc por* que encara viu» (DAg.).

Tén pó que ---, amb tals matisos, només un cop ho vaig sentir a Menorca (1964); però a Mall., a cada pas: «Per què en diuen *Es Revellar?* —*Tén pó* que no se diga perquè hi ha revells...» (Alaró, 1963); «—Es diu així. —De debò? —*Tenc por* que no tenga un altre nom...» sense insinuar ni mínimament que no hagués dit la cosa més certa del món, només deixant la porta vagament oberta a la possibilitat que existeixi alguna altra denominació, StJoan de Sineu (1964). És lògic, doncs, que a Menorca la frase «no hi ha *pò* que ---» sigui, com observa el mallorquí Ferrer Ginart, una «negació en grau superlatiu: de cap manera» (Rond. Men., p. 223). La frase «per massa parlar-ne tinc *por* que no puda» val., en el *Procés de les Olives*, 580. Sobre *Per por de la por*, veg. els comentaris de Spitzer (LexikK, 104).

S'ha dit sempre *per por de* o *per la por*: «Les penes i els plaers són vana polseguera / que fugint lleva l'home *per la por* de morir: / el goig no pot sè etern, fugitiva fumera / que avui fa la recança amb els plaers d'ahir», Coromines (*Elegia a Ribas*, v. 10, O. C., 1171); «Com que no m'havia calçat les botes, *per por de* fer soroll ---», Ruyra (*La Parada*, 17); però també és bon català *de por de* o *de por que* «els bens esporuguits, tremolant --- s'acorrallaven en un racó --- no gosant tan sols respirar *de por que* 'ls llops no se'ls mengessin», Coromines (*Presons Im.* VIII, 72); «les aigües tornen boges, / *de por de* que no es gelin així que pari el vent», Pijoan; i fins i tot *de por a*, si bé aquest ja té un cert regust afrancesat: «Per a tu --- de qui no tornaré ara a fer l'elogi, *de por a* posar de nou a la prova la teva virtut d'impassibilitat», Xènius (*Galeria de Noucentistes*, Pahissa).

Quan tornàrem del trist exili a l'estimada i tristíssima pàtria, ens féu angúnia la poc recomanable crosca fraseològica ponderativa «és *de por!*», «es *de miedo*» que sonava a les nostres orelles tan xocant i exòtica

com un *njet!* de Mòlotov: mai no ho havíem sentit en temps més lliures, i hi endevinàvem una consciència subliminal del règim d'Estat policíac en què vivia el país sota el Gran Papà (*Miles Gloriosissimus*): no hi ha dubte que aquest estat ho inflà a veles plenes.

Però sospito que fou portada primerament pels refugiats bascos que entraren en massa el 1937, i que es tracta d'un calc romànic sobre un patró lingüístic euskèric. Pels anys de 1952-56 feia tremenda forrolla, que ara ja minva. Ens expliquen els gramàtics bascos: «*-k* significa 'de' con palabras que denotan pasión». En efecte també he llegit en algun text basc *bildurrak dago* o *bildurrak da = està o és de por*; en tot cas són basc standard *berak dago* lit. «està de calor», *gosiak nago = estoy de hambre* o (parlant ilergeta), 'tinc gana'. Ja Schuchardt en les seves *Primitiae Linguae Vasconum* (§ 26) de 1923 comentava l'equivalent de «el le encontré de hambre» (*goserik*), amb postilla d'Yrigaray: «hay actualmente una forma muy popular: *goseak nago* 'estoy de hambre', *goseak daude* 'están de hambre' *egarriak daude* 'están de sed' etc.». El traductor del clàssic *Auñemendiko Lorea* de Domingo Agirre, el P. Iñaki Goikoetxea, en trobar «ondamuz etzaitze egon» ho verteix amb «no estéis de envidia (por lo que se hace al vasco ---)» (II, 131.24), o sigui *ezzaitze egon* = no estigueu, *ondamuz* espècie de genitiu o ablatiu de *on* 'bé, bo' + *damu* 'pesar'.

DERIV.: *Porica* val. 'portuguesa', diríem (si és lícit) «escagarrinament»: «Si els preguntes als dotors / per què no (v)an als sotarrars, / respondran que... per *porica* / als que ja estan soterrats» (la cursiva és MGadea, autor de l'obra, *T. del Xè* III, 105); i un altre cop, amb allargament caricatural: «tant de *porica* que tenen de morir» (III, 121); sufix afectiu (diminutiu a Girona-Vic) que no ens sobta, car n'hi ha ecos fins als parlars portuguesos: port. *medrica* (Leite de V., *Philol. Mirandesa* II, 157), on altres diuen *medricas* o *medrincas* «pessôa que tem medo de qualquer coisa» (Figueiredo).

En llenguatge comú i objectiu, valencià *poregós* 'poruc', Enric Valor-JGiner March (1950-55; Renat «El Camí», 14-IV-1934); que jo explicaria morfològicament com el resultat fonètic d'un **porugós* < *poruc* × *pa(g)orós*; ara bé d'un compromís entre *porica* i *poregós* deuen sortir *poriga* i *porigós*: *poriga* ja me'l caracteritzava com val. ultra-afectiu En Giner i March, el 1935-37, el recollí a Elx PBarnils (BDC XVII, 53) i l'usen a Monòver (*Canyissas*, 24, cita a ESGLAIAR); *porigós* és d'allí mateix (p. 107, cita a GALIMA) i d'Alcoi «El fill del pare tènere, diu que cagant se descostellava: frase que s'aplica a la persona molt endeble y *porigosa*» (*T. del Xè* I, 88). *Poreguera*; *poreguita*. *Polegós*. *Aporegar* val. (Valor-Giner, 1950). Però el val. central vol les formes en *-eg-* i no en *-ig-*: «*poriga*: porega; *porigós*: poregós» posa SGuarner en el gloss. de *Canyis*.

Ara bé *poruc* és terme standard pertot, i tan antic com la llengua literària: «visc la pusccla en moltz grans does batales --- era molt *paoruga* ---», ms. B de